

**ÜN VERS TEM Z SENATOSU' NUN 02/03/2015 TAR HL VE 2015/11/2 SAYILI KARARI
LE KABUL ED LM T R.**

**YILDIRIM BEYAZIT ÜN VERS TES
SOSYAL ve BE ERÎ B L MLER ET K KURUL YÖNERGES**

B R NC BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- (1) Bu yönerge; Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'ne ba lı Sosyal ve Be erî Bilimler alanındaki fakülte, enstitü ve merkezlerde yürütülen veya üniversite ö renci ve mensuplarının bu birimler dı nda yürütecekleri her türlü ara tırma, çalı ma, yayın, sa lık hizmetleri uygulamalarını; e itim-ö retim ve di er etkinliklerde uyulması gereken bilim eti i normlarını ve bu normların etik kurallar ve etik ilkeler çerçevesinde incelenmesini yapmak amacıyla kurulan Sosyal ve Be erî Bilimler Etik Kurulu'nun görev, yetki, sorumluluk ve çalı ma usulünü düzenler.

Kapsam

Madde 2- (1) Bu yönerge;

- a) Kurulun amaçlarını, i leyi ini, Kurula ba vuru ve Kurulun de erlendirme süreçlerine ili kin bilgileri,
- b) Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'ne ba lı Sosyal ve Be erî Bilimler alanındaki fakülte, enstitü ve merkezlerde veya bu birimler dı nda üniversitemiz ö rencileri ve mensupları tarafından insan katılımcılarla yürütülecek her türlü anket, gözlem, giri imsel olmayan ve insan katılımcıların dâhil oldu u deneysel ve yarı deneysel çalı malar, ar iv çalı maları, bilgisayar ortamında test, mülakat, ses/video kaydı ile toplanacak olan verilerin kullanılaca ı bilimsel ara tırmalar ile ilgili ara tırma eti i konularını ve Sa lık Bilimleri açısından, giri imsel (invaziv) olmayan a a ıdaki konuları kapsar. Bunlar:

1. Anket çalı maları,
2. Dosya ve görüntü kayıtları kullanılarak yapılan retrospektif ar iv taramaları ve benzeri gözlemsel çalı malar,
3. Kan, idrar, doku, görüntü gibi biyokimya, mikrobiyoloji, patoloji ve radyoloji koleksiyon materyalleriyle yapılacak çalı malar,
4. Rutin tetkik ve tedavi i lemleri sırasında elde edilmi materyallerle yapılacak çalı malar,
5. Hücre ve doku kültürü çalı maları,
6. Hem irelik faaliyetlerinin sınırları içerisinde yapılacak ara tırmalar,
7. Egzersiz gibi vücut fizyolojisi ile ilgili ara tırmalar,
8. Antropometrik ölçümlere dayalı olarak yapılan çalı malar,
9. Ya am alı kanlıklarını de erlendirme çalı maları,
10. nsana bir hekimin do rudan müdahalesini gerektirmeden yapılacak tüm ara tırmalardır.

Dayanak

Madde 3- (1) 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun Senato'nun görevlerini düzenleyen 14. maddesi ve üniversitelerde bilimsel denetimi düzenleyen 42. maddesi, bilim etiğine ilişkin ulusal ve uluslararası mevzuat hükümleridir.

Tanımlar

Madde 4- (1) Bu Yönergede geçen;

- a) **Ara tırma-Ara tırma Projesi-Proje:** Sosyal ve Beşerî Bilimlerdeki her türlü ara tırma ve özel yasal düzenlemeyle ara tırma etiği yönünden denetimi belirli bir etik kurula bırakılmamı (Klinik Ara tırmalar Hakkında Yönetmelik ve Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik kapsamları dışında kalan) ve girişimsel olmayan klinik tıp, temel tıp, insan biyolojisi ve insan bilimlerinde tıp bilimsel ara tırmalarını,
 - b) **Bakanlık:** T.C. Sağlık Bakanlığını,
 - c) **Üniversite:** Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'ni,
 - d) **Rektörlük:** Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Rektörlüğünü,
 - e) **Rektör:** Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Rektörünü,
 - f) **Senato:** Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Senatosunu,
 - g) **YBÜ Etik Kurulu:** Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'nu,
 - h) **Dekanlık:** Rektör tarafından Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'nun işleyişini sürdürmek üzere yetkilendirilmiş Dekanlığı,
 - i) **Ba kan:** Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu Başkanı'nı,
 - j) **Ba kan Vekili:** Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu Ba kan Vekilini,
 - k) **Üye:** Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu üyesini,
 - l) **Birim:** Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'ne bağlı Fakülte, Enstitü, Yüksekokul, Ara tırma merkezi vb. lerini,
 - m) **Mensup:** Yıldırım Beyazıt Üniversitesi akademik personelini,
 - n) **Raportör:** Kurula yapılan başvuruların konusuna göre varsa kurul üyeleri arasından yoksa dışarıdan o konuda uzman olan kişiler arasından Ba kan tarafından atanan ve toplantılarda söz konusu başvuru ile ilgili Kurul'u bilgilendiren üyeyi,
 - o) **Sekretarya:** Ba kan tarafından görevlendirilen ve tüm yazışma ve koordinasyondan sorumlu olan kişiyi,
 - p) **Gönüllü:** Klinik Ara tırmalar Hakkında Yönetmelik ve ilgili mevzuat hükümleri uyarınca, bizzat kendisinin veya yasal temsilcisinin yazılı oluru alınmak suretiyle ara tırmaya iştirak edecek hasta veya sağlıklı kişiyi,
- ifade eder.

K NC BÖLÜM

Kurul'un Amaçları, Yapısı ve Çalışma Biçimi

Kurulun Amacı

Madde 5- (1) Kurulun amacı; Üniversitemiz bünyesinde veya üniversitemiz mensupları tarafından üniversitemiz dışında yürütülecek olan çalışmalara ve girişimsel olmayan klinik tıp, temel tıp, insan biyolojisi ve insan bilimlerinde tıbbi bilimsel ara tırma projelerine katılacak insan katılımcıların ara tırmanın her aamasında haklarının korunması, çalışma öncesinde çalışma hakkında yazılı olarak bilgilendirilmesi, olası zararlara karşı korunması konularına dikkat ederek her türlü bilimsel ara tırma ve çalışmayı etik yönden değerlendirip çalışmanın etik yönden uygunlu u konusunda görüş bildirmektir.

Kurulun Oluşumu ve Yapısı

Madde 6- (1) Kurul, Senato tarafından önerilen veya verilen yetki çerçevesinde Rektör tarafından atanan etik konulara hassas, daha önce herhangi bir ceza almamı toplam 9 (dokuz) üyeden oluşur.

(2) Kurul'un başkan ve başkan vekili Rektör tarafından atanır. Başkan, üyelerden ya da dışarıdan birini raportör olarak görevlendirir.

(3) Kurul üyelerinin görev süresi iki yıldır. Süresi biten üye tekrar seçilebilir.

(4) Kurul üyeleri, görevlerinin icrasında açıkça bilimsel ve etik kurallara aykırı bir tutum sergilemeleri, bir yıl içerisinde düzenlenen Kurul toplantılarından herhangi bir mazereti olmaksızın üst üste ikisine veya toplantıların yüzde 30'una katılmamaları ya da düzenli olarak toplantıları takip etmelerine engel olan bir halin varlığı halinde görevden alınabilirler.

Kurulun Çalışma Usulü

Madde 7- (1) Kurul, ayda en az bir kez, üçte iki çoğunlukla toplanır. Katılan üyelerin üçte ikisi ile karar alınır. Başkanın mevcut olmadığı durumlarda, Kurula başkan vekili başkanlık yapar.

(2) Başkanın, doğrudan Kurul Başkanlığına başkanlık sekreteryaya, Kurul tarafından tesbit edilmiş başkanın usulüne riayet etmek ve ilgili belgeler eklenmek suretiyle yazılı olarak yapılır. Başkan, incelemek ve sonuçlandırmak üzere başkanın Kurul gündemine alır.

(3) Başkan tarafından incelenen her bir başkanın için başkanın konusuna göre Başkan tarafından gerekirse bir raportör atanır. Raportörün görevi ilgili başkanın inceleyip toplantıda Kurul'a bilgi vermektir. Kurul, disiplinler arası çalışmalarda diğer disiplinlerden uzman görüşü de isteyebilir. Ayrıca Kurul, gerekli durumlarda ilgililerden konuyla ilgili yazılı veya sözlü bilgi de alabilir.

(4) Kurulda incelemeler, dosya üzerinden iki ay içerisinde yapılır. Başkanın herhangi bir eksiklik bulunması nedeniyle başkanın geri çevrilmesi durumunda bu süre, eksiklik giderilmesinden itibaren başlar.

(5) Kurula gelen bir konuya dair Kurul üyelerinden herhangi birinin önceki bir zaman diliminde bu konuda herhangi bir taraflı görüşü var ise; yahut üyeyi ilgilendiren bir karar alınması gerekiyorsa, bu üye toplantının ilgili kısmında katılımcı olarak yer alamaz ve oy kullanamaz. Bu takdirde toplantı ve karar nisabı, ilgili üyenin nisapta yer almadığı kabulü ile yapılır.

(6) Kurul üyeleri ve sekreteryaya gizliliğe riayet etme ve sır saklama konularından sorumludurlar. Kurul üyelerinden başkanın dosyalarının içeriğini toplantı haricinde başka insanlarla tartışması ve içerik hakkında bilgi paylaşımında bulunmaması beklenir.

(7) Karar, toplantıya katılan üyelerce imzalanır. Karara katılmayan üye, gerekçesini nihai rapora ilave eder.

(8) Başkanın Kurul tarafından yalnızca etik açıdan değerlendirilir.

(9) Rektörlük, Kurulun Üniversite dışı kurum ve kuruluşlarla yazışmalarına aracılık yapar.

Temel Etik İlkeler

Madde 9- (1) Yıldırım Beyazıt Üniversitesi bilim eti i anlayı nın temelinde; do ruluk, nesnellik, yansızlık, bilimsel ku kuculuk, ele tirel bakı , yeni kavramlara açık olmak, bilimsel ara tırma disiplini korumak, özgün ve yaratıcı dü ünçe gibi temel ilkeler yer alır. Bu ilkeler,

a) Ara tırma Eti ine li kin Temel İlkeler:

1. Ara tırmalarda Akademik Özgürlük lkesi: Etik kurallara aykırı olmadı ı sürece ara tırmalara kar ılamaz ve kar ılı nda ara tırmacılar da ara tırma konu ve yöntemlerini olu tururken temel etik ilkelere özenli ve sorumlu davranırlar.
2. Bilimsellik lkesi: Veriler, bilimsel yöntemlerle elde edilir, bunların de erlendirilmesi, yorumu ve kuramsal sonuçların elde edilmesinde bilimsel yöntemlerin dı na çıkılmaz ve sonuçlar saptırılamaz.
3. Bilimsel Ara tırmalarda “Deneklere Zarar Vermeme” ve "Ya ama Saygı” lkesi: Ara tırmalarda deneklere zarar vermemek esastır. Denekler olası riskler konusunda açık ekilde bilgilendirilmeli ve deneye katılım kararının etki ve baskı altında olmaksızın özgürce alınması ilkesine uymaya özen gösterilmelidir. Deneyin deneklere, deneyi yapacaklara, çevreye, hayvan ve insan sa lı na, kültür varlıklarına zarar vermemesi esastır.
4. Toplum ve lğilileri Olası Zararlı/Risk çeren Uygulamalar Konusunda Bilgilendirme ve Uyarma lkesi: Ara tırmacılar ve yetkililer, yapılan bilimsel ara tırma sonuçları ile ilgili olarak olası zararlı uygulamalar konusunda toplumu bilgilendirmek ve uyarmakla yükümlüdür.
5. Ara tırmalara Katılmama Özgürlü ü lkesi: Ara tırmacılar, kendi bireysel kanılarına göre zararlı sonuçlara ve/veya onaylamadıkları uygulamalara yol açabilecek ara tırmalara katılmama hakkına sahiptir.

b) Yayın Eti ine li kin Temel İlkeler:

1. Bilimsel ara tırma sonuçları, ara tırmaya gerçekten katkıda bulunan ve yürütenlerin tümünün adlarıyla yayımlanır. Ara tırmanın tasarlanması, planlanması, yürütülmesi ve yayına hazırlanması a amalarında etkin katkıda bulunmamı ki ilerin adları yazar isimleri arasında yer almaz.
2. Bilimsel yayınlarda daha önce yayımlanmı veya yayımlanmamı bir çalı madan yararlanırken, bilimsel yayın kurallarına uygun olarak kaynak gösterilir. Evrensel olarak tanınan bilim kuramları dı nda hiçbir eserin tümü veya bir bölümü izin alınmadan ve/veya asıl kaynak göstermeden çeviri veya özgün ekliyle yayımlanamaz.
3. Bilimsel bir ara tırmanın do ruluk düzeyine ku ku dü ürülmemesi ve bilimsel yanıtma biçimlerinden (özensiz ara tırmacılık ve bilimsel sahtekârlık gibi) kaçınılması gereklidir.

c) Akademik Eti e li kin Temel İlkeler:

1. Akademik birimlerde görev yapan her kademedeki ö retim elemanı, e itlik ve hakkaniyet ilkelerine göre yapılan ders programını aksatmadan yürütmeli, ö rencilerine ça da bilim ve teknolojiyi eksiksiz aktarmalı ve bu amaçla ça da e itim teknolojilerini kullanmaya özen göstermelidir.
2. Akademik ya amın bütün evrelerinde akademik de erlendirmeler bilimsel de erlendirme ölçütüne göre yapılmalıdır.
3. Akademik ilerleme ve ödül jürilerinde bilimsel de er ölçütlerinin dı na çıkmak, ki ileri kayırmak, fikir ve dü ünceleri yerine akademisyenlerin kimlik ve ki ili ine yönelik saldırılarda bulunmak, çıkarıcılık, sahtecilik, kopyacılık, vb. davranı lar Üniversite'nin akademik etik ilkeleri ile ba da maz.

Eti e Aykırı Davranı lar

Madde 10- Eti e aykırı davranı lar unlardır.

- a) **Uydurma:** Bir Bilimsel ara tırmada elde edilmeyen verileri üretmek, bunları rapor etmek veya yayımlamak,
- b) **Çarpıtma:** De i ik sonuç verebilecek ekilde ara tırma materyalleri, cihazlar, i lemler ve ara tırma kayıtlarında de i iklik yapmak veya sonuçları de i tirmek,
- c) **A ırma:** Ba kalarının fikirleri, yöntemleri, verileri, yazıları ve ekillerini sahiplerine atıf yapmadan intihal yapıp kullanmak,
- d) **Çoklu Yayın:** Bir ara tırmanın aynı sonuçlarını birden fazla dergiye yayım için göndermek veya yayımlamak,
- e) **Bölerek Yayımlama:** Bir ara tırmanın sonuçlarını, ara tırmanın bütünlü ünü bozacak ekilde ve uygun olmayan biçimde parçalara ayırarak çok sayıda yayım yapmak,
- f) **Deste i belirtmeme:** Desteklenerek yürütölen ara tırmaların sonuçlarını içeren sunum ve yayınlarda destek veren kurum veya kurulu un adını bildirmemek,
- g) **Yazar sıralaması haksızlı ı:** Ara tırma ve makalede ortak ara tırıcı ve yazarların yazılı görü birli i olmadan, ara tırmada veya makalede aktif katkısı bulunanların isimlerini çıkarmak veya yazarlıkla ba da amayacak katkı nedeniyle yeni yazar(lar) eklemek veya yazar sıralamasını gerekçesiz veya uygun olmayan bir biçimde de i tirmek,
- h) **Hakemlik sorumsuzlu u:** Hakem olarak görevlendirildi i bir yayımı incelemeyi belirlenen süresi içinde yapmamak ve incelenen eserde verilen bilgileri yayımlanmadan önce ba kalarıyla paylaşmak,
- i) **Di er:** Ara tırma ve yayım eti i yahut akademik etik ilkeleri ile ba da mayan di er davranı larda bulunmak.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çe itli ve Son Hükümler

Yürürlük

Madde 13- Bu Yönerge, Senato tarafından kabul edildi i tarihte yürürlü e girer.

Yürütme

Madde 14- Bu Yönerge hükümleri Rektör tarafından yürütölür.